

רבקה הראל

לבית אפשטיין

1925-1976

רבקה הראל, לבית אפשטיין, נולדה ב-18/12/1925 (א' טבת התרפ"ו) בעיירה מוטלה (Motol) בפולין (היום בבלרוס) להוריה שלמה ורסיל אפשטיין, והלכה לעולמה, בגיל 50, ב-10/10/1976 (ט"ז תשרי התשל"ז), ברמת אילן/גבעת שמואל.

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)

פרק 5-רבעה הראל-תוכן עניינים

- בפתח הדברים: 5-4 - 5-7
- מהיכן באו: 5-8
- ציר זמן: 5-9
- 1925-1945: 5-10 - 5-13
- 1946-1947: 5-14 - 5-18
- 1948: 5-19 - 5-23
- 1949-1951: 5-24
- 1952: 5-25 - 5-26
- 1953-1969: 5-27 - 5-28
- 8200-"חצב": 5-29 - 5-31
- תמונות מהשנים 1951-1969: 5-32
- תמונות מהשנים 1970-1976: 5-33 - 5-34
- נספחים: 5-35 - 5-47
- נספח א'-מחנה המעצר בעתלית: 5-35 - 5-36
- נספח ב': "המעפיל האלמוני": 5-37 - 5-39
- נספח ג': מידע מתקופת מלחמת העולם השנייה: 5-40 - 5-42
- נספח ד': ראיון עם חיים ישראלי: 5-43 - 5-44
- נספח ה': משפחת אפשטיין: 5-45 - 5-46
- נספח ו': מכתב של אברהם צ'מרינסקי: 5-47
- נספח ז': מקורות: 5-48

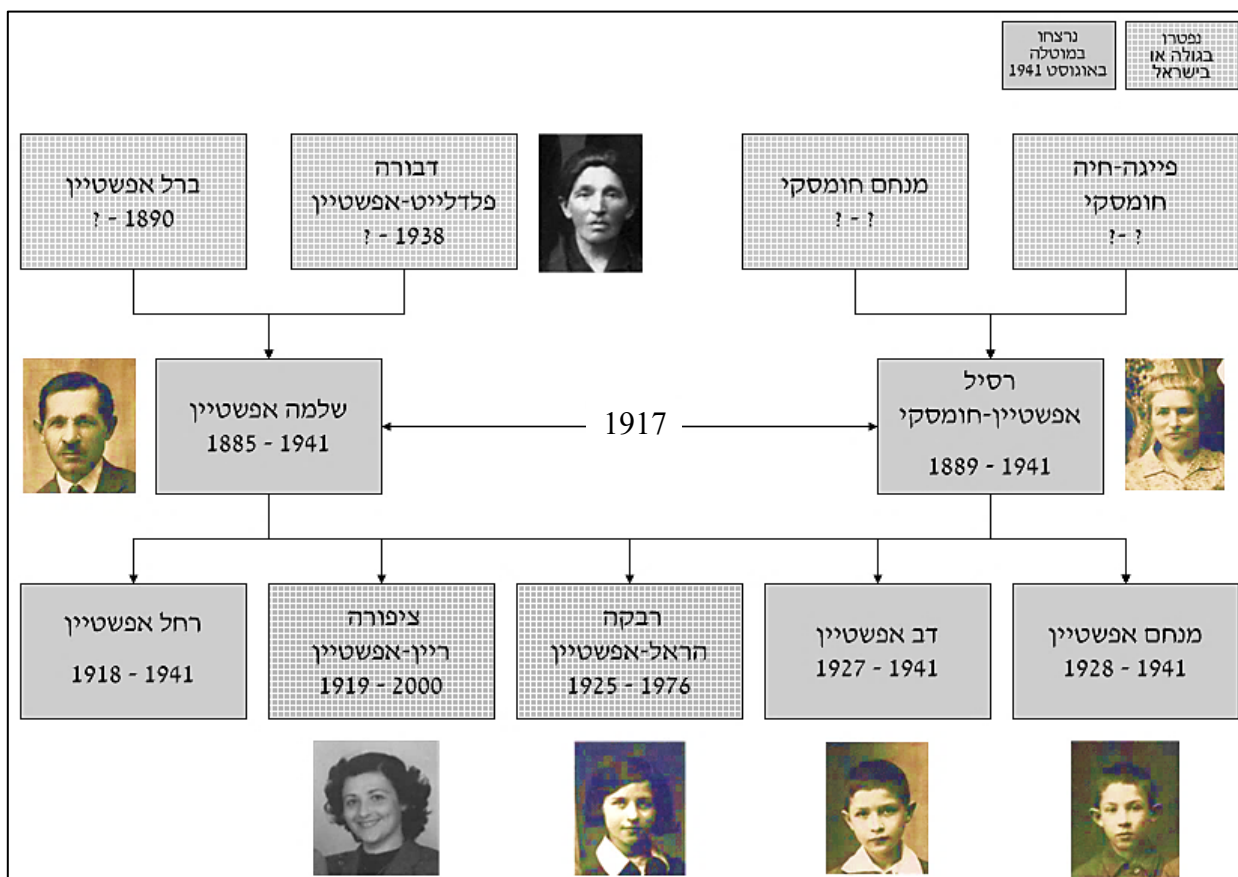

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

- רבקה הראל (אפשטיין) נולדה, בעיירה מוטלה (Motol), ביום שישי ה-18/12/1925, א' טבת התרפ"ו, להוריה שלמה אפשטיין-ויסוצקי (1885-1941) ורסיל אפשטיין-חומסקי (1889-1941).

- התא המשפחתי אליו השתייכה רבקה נראה היה, באמצע שנות השלושים, כדלהלן:

- שלמה-אייזיק אפשטיין נולד בדוברוביצ'ה (Dubrovitsya) באוקראינה (Ukraine), בשנת 1885, להוריו דב (ברל) אפשטיין ודבורה אפשטיין-ויסוצקי.

- רסיל חומסקי נולדה, בשנת 1889, ב-Chomsk בפולין (היום בבלרוס) כ-20 ק"מ מערבית ממוטלה. הוריה היו מנחם חומסקי ופייגה-חיה חומסקי.

- שלמה ורסיל נישאו בשנת 1917. ההערכה היא שהמשפחה עברה להתגורר במוטלה לאחר שהם נישאו. הם התגוררה ברחוב וולודיובסקי (Volodiovski). מהעדויות עולה, שהמשפחה התגוררה, בבית עץ קטן, שהיו בו 2 או 3 חדרים, בגבול בין האזור הישן לחדש בצידו המזרחי של גשר העץ.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

- שלמה, עסק, בביתו, בחיתוך עורות להכנת נעליים עבור שתי חנויות בעיירה האחת של משפחת ברנר והשנייה של משפחת יושפה. הוא היה שומר מצוות ומידי פעם שימש כבעל תפילה בבית הכנסת. אשתו, רסיל, הייתה עקרת בית. היא הייתה אשה נמוכת קומה עם שערות שיבה. רסיל ושלמה היו אנשים חביבים מאד ומכניסי אורחים.

- אחת העדויות הבודדות שיש ברשותנו אודות משפחת אפשטיין מהימים בהם התגוררה בעיירה מצויה בדברים שכתב חיים ישראלי, בן העיירה, שהיה עוזר שר הביטחון במשך שנים רבות (הטקסט מצוי באתר "מוטלה שלי").

"התחנה השנייה של סבתא הייתה אצל משפחת אפשטיין שהתגוררה על מחצית הדרך בין "השטח הישן" לבין הדירה שלנו. אפשטיין עסק בתפירת נעליים ולו היו כמה ילדים. הבן הצעיר היה חבר לכתה שלי והבת הבוגרת **רבקה** שרדה אחרי המלחמה ביקרה מדי פעם אצל ההורים שלי. הייתה נשואה לאלוף משנה בצה"ל (יעקב הראל). אחרי שנים אחדות מתה מסרטן".

- על העיירה מוטלה מסופר, בספר "חורבן מוטלה", שהייתה זו עיירה קטנה שבה התגוררו לפני המלחמה (1937) 225 משפחות יהודיות ובהן 1,324 נפש. ליד העיירה זורם נהר בשם יסולדה (Jaselda). היו בעיירה שני אזורים: ה-"מרק", החלק המערבי, שתושביו היו מוותיקי העיר וה-"נישטוט", החלק המזרחי, שבו גרו המתיישבים החדשים שהיו, בדרך כלל, אנשי עמל שחיו ברמת חיים נמוכה. בעיירה היו שני רחובות ראשיים ובהם גם שני בתי כנסת.

- להלן קטע מהספר "מסה ומעש", ספרו של נשיא המדינה הראשון, חיים וייצמן, שהיה ליד העיירה מוטלה, אודות העיירה:

"עיירת מולדתי מוטול, ישובה - ואולי עודנה יושבת - על שפת נחל בחבל-הביצות הגדול התופס חלק גדול של מחוז מינסק ומחוזות סמוכים שברוסיה הלבנה; ארץ מישור, פתוחה, עגומה וחדגונית, אבל כמות שהיא בנהרותיה, יעריה ואגמיה, אין היא נטולת ציוריות... במרחב שמסביב, במאות ערים ועיירות, חיו יהודים כדרך שהיו לפני דורות רבים, איום מפוזרים בים של גוים".

- שלמה-אייזיק אפשטיין-ויסוצקי, רסיל אפשטיין-חומסקי, רחל-לאה אפשטיין, דב (ברל) אפשטיין ומנחם אפשטיין נרצחו על ידי הגרמנים ועוזריהם ב-2/3/8/1941. שמו של שלמה כלול, כמייצג את המשפחה, ברשימת הנרצחים המופיעה בספר "חורבן מוטלה" (מספר "90").

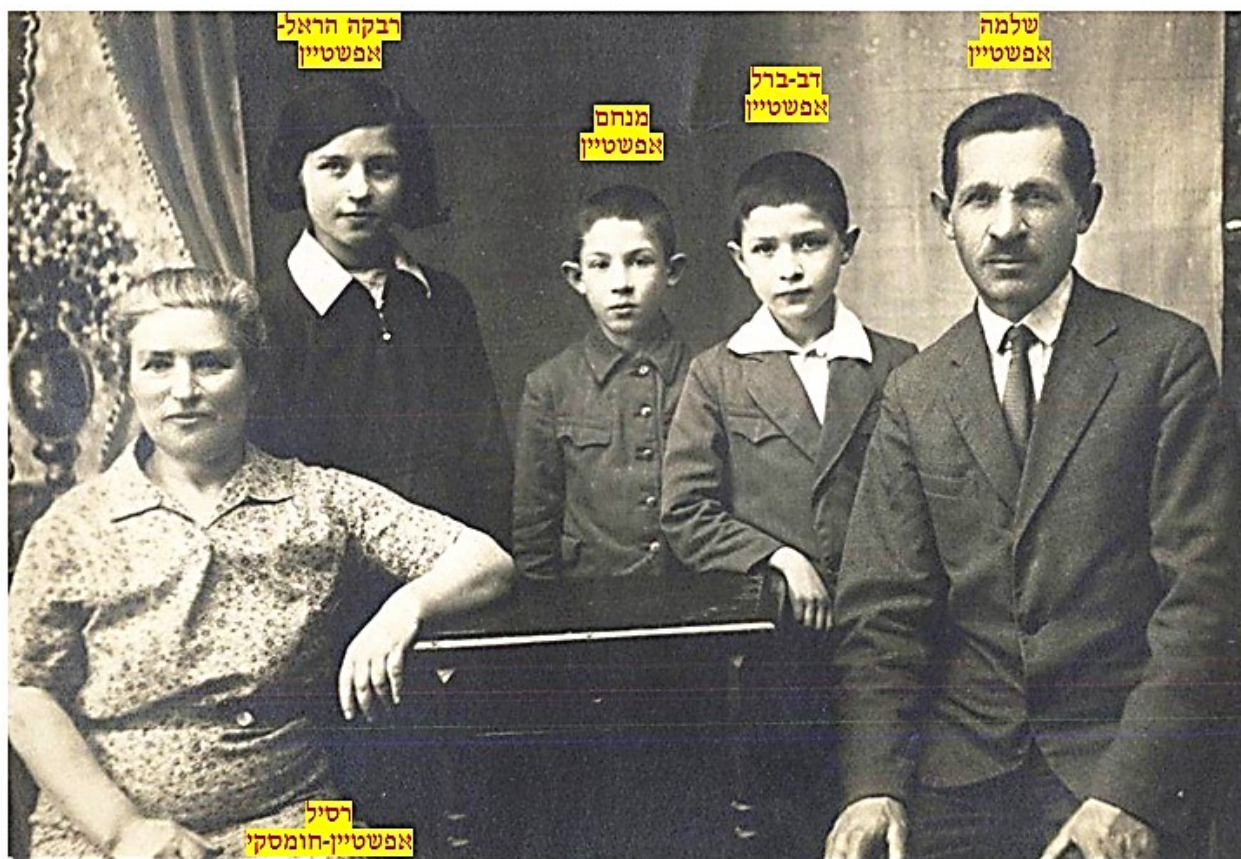
שלמה אפשטיין

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

- יש בידנו רק תמונה משפחתית אחת, משנת 1936, בה מופיעה רבקה הראל (אפשטיין) בחברת הוריה ואחיה הקטנים (שתי האחיות הבוגרות, רחל וציפורה {ציפורה כבר שהתה באותה העת בישראל}, אינן נראות בתמונה):

תמונה של משפחת אפשטיין משנת 1936.
מימין לשמאל: שלמה אפשטיין-ויסוצקי, דב-ברל אפשטיין, מנחם אפשטיין, רסיל אפשטיין-חומסקי
מהתמונה נעדרות: רחל אפשטיין, ציפורה רייך-אפשטיין

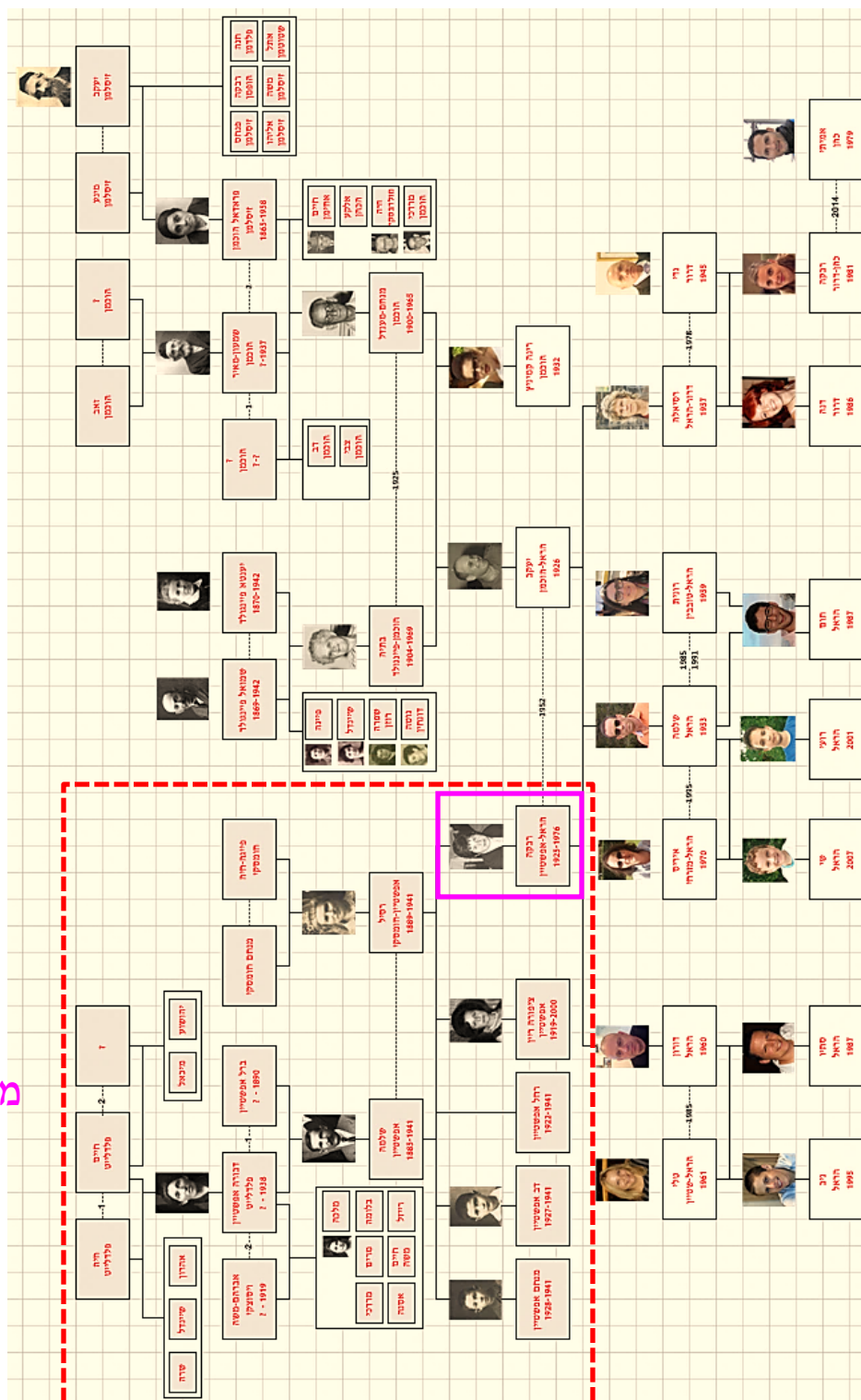

ציפורה-פייגה רייך-אפשטיין 1919-2000
נראה שב-1934, בגיל 15, שהתה בתל אביב.

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

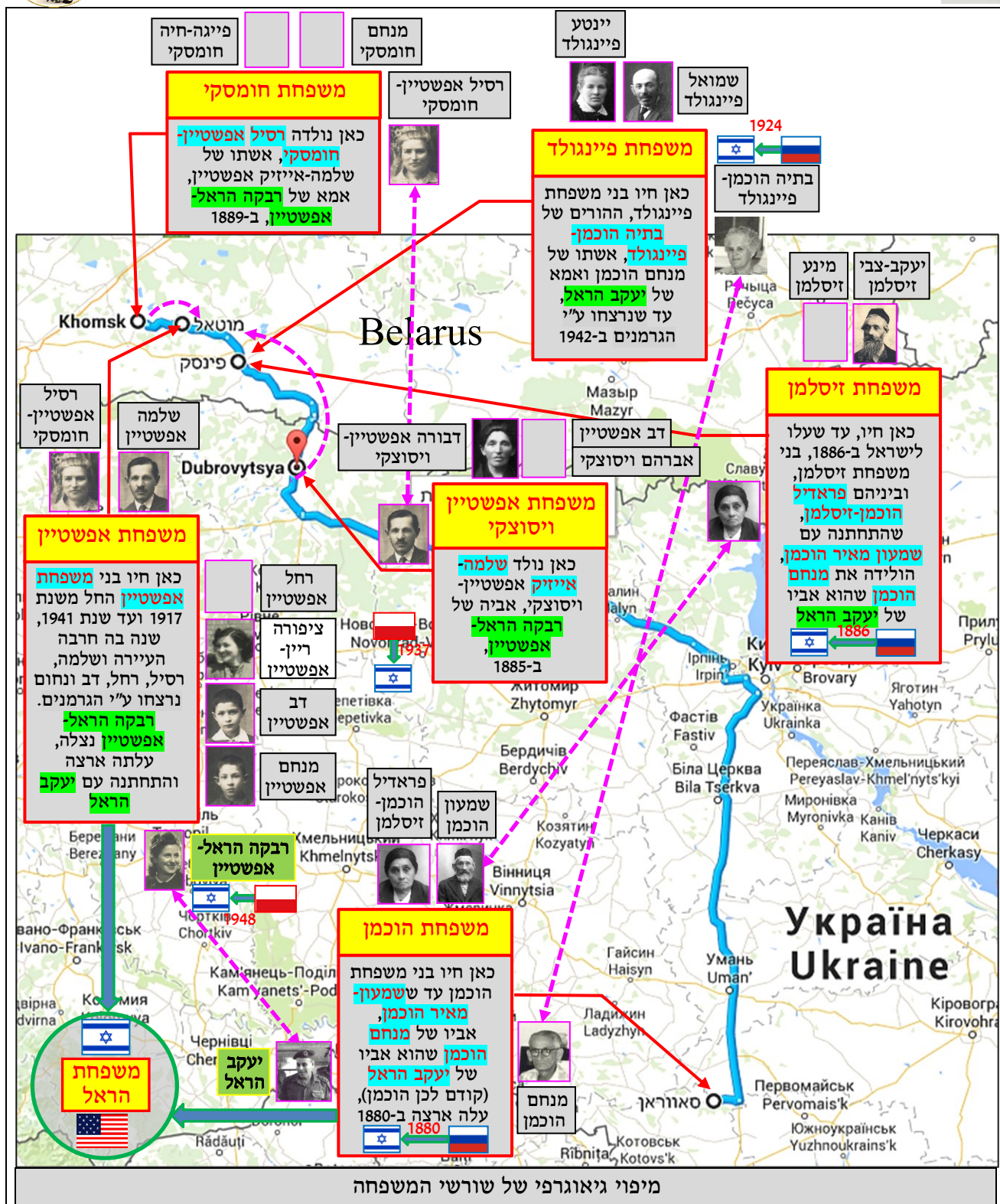
- להלן עץ משפחה של משפחת הראל ובתוכו תיאור של ענף המשפחה של משפחת אפשטיין:

משפחת אפשטיין

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-מהיכן באו ?

קשר נישואין

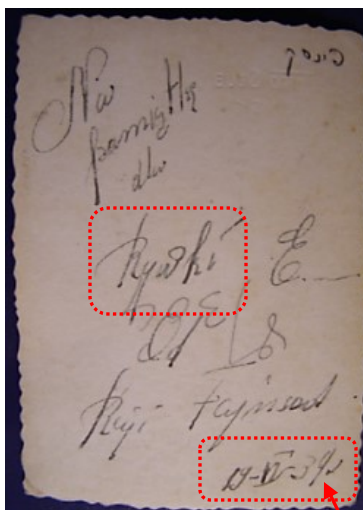

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- רבקה הראל (אפשטיין) נולדה, כאמור לעיל, במוטלה/פולין ב-18/12/1925.
- רבקה למדה, ככל הנראה, בבית הספר העממי הפולני שבו השתלבו גם תלמידים יהודיים:

התמונה מימין זוהתה בוודאות ע"י חיים ישראלי, בשנת 2003, כתמונתה של רבקה אפשטיין.

סביר להניח שמדובר בתמונת מחזור של הכיתה של רבקה בבית הספר העממי הפולני במוטלה (אם התמונה למעלה היא משנת 1939, אז סביר להניח שהתמונה למטה צולמה שנה שניים קודם לכן, כלומר, בין השנים 1937 ל-1938).

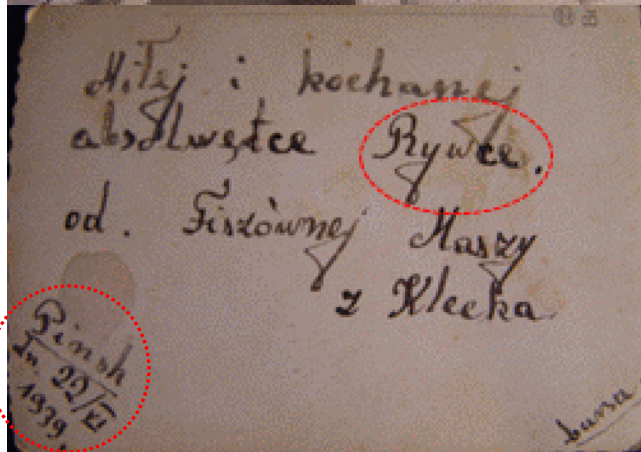

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- את לימודי התיכון עשתה רבקה בבית ספר בפינסק (העיירה מוטלה הייתה מרוחקת כ-50 ק"מ צפון מערבית מהעיר פינסק). מדובר, ככל הנראה, בבית ספר מקצועי של רשת אורט ("ORT trade school for girls"). בית הספר לימד, בין השאר, גם תפירה. ידוע לנו שרבקה עבדה, אחרי המלחמה, בוורוצלב, כתופרת.

סביר להניח שהתמונה הזו היא של רבקה וחברותיה ללימודים. הגיל של רבקה בתמונה יכול להיות בתחום של 15-16 ולפיכך התמונה יכולה להיות מהשנים 1940-1941, קודם לכיבוש הגרמני של פינסק (יולי 1941) והבריחה מזרחה לאוזבקיסטן (סמרקנד או טשקנט).

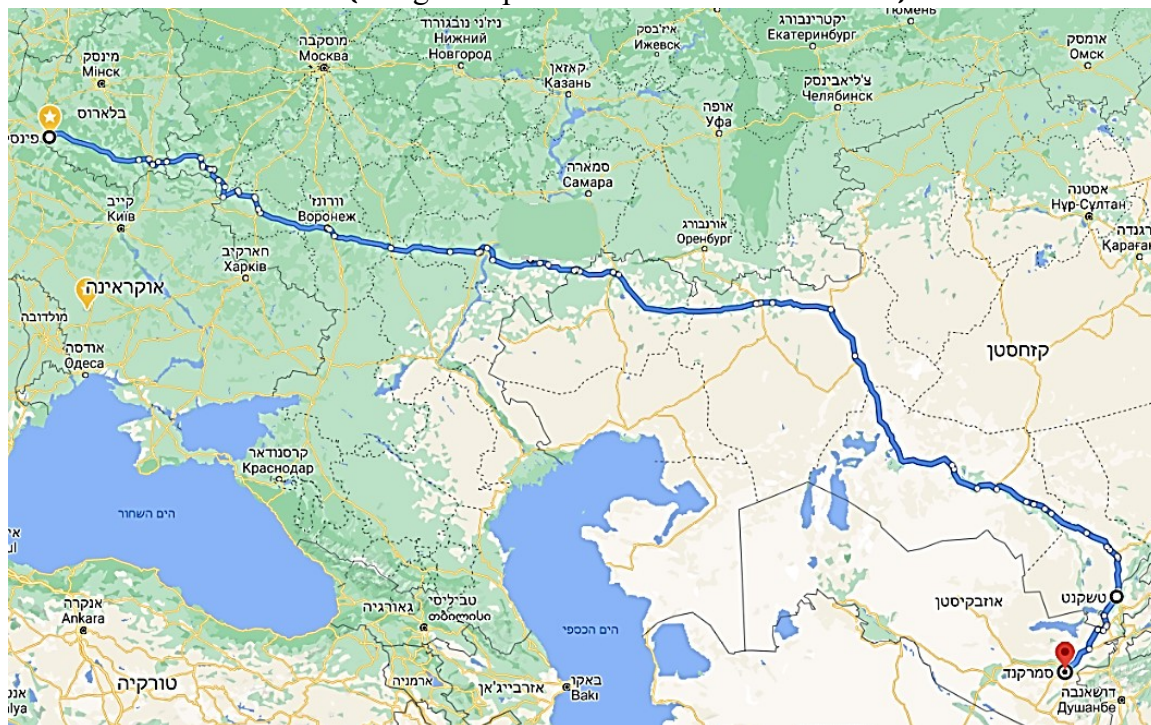
פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- על אשר עבר על רבקה במהלך שנות המלחמה ידוע מעט מאד. מ-17/9/1939 ועד 3/7/1941 היה איזור העיר פינסק והעיירה מוטלה בשליטה של ברית המועצות (בעקבות הסכם ריבנטרופ-מולוטוב מ-23/8/1939). מתיעוד היסטורי עולה שהרוסים אפשרו לבתי הספר להתקיים אולם שינו את תכניות הלימודים והחליפו את המורים היהודים-פולנים במורים יהודים-רוסים. עניין החלפת המורים מחזק את ההשערה שתפורט בהמשך והנוגעת למורה להיסטוריה. להלן מובאה מתוך מאמר של תקוה פתל-כנעני בנושא "יהודי פינסק לאור תיעוד ארכיוני מהשנים 1939-1943":

"כשבועיים לאחר הכיבוש נפתחו בתי הספר ובימים הראשונים לא חלו בהם שינויים של ממש. לאחר חודש נאסר לימוד הלשון העברית והספרות העברית, והידיש נקבעה כשפת ההוראה לכל המקצועות בבתי הספר העבריים. **תכנית הלימודים שונתה לחלוטין והובאו מורים מרוסיה.** לימוד התנ"ך ויצירותיהם של המשוררים והסופרים העבריים הלאומיים נאסר אפילו בתרגום ליידיש. כל ספרי הלימוד הוחלפו בספרי לימוד שהובאו מברית המועצות. החינוך היהודי-לאומי נעקר ובבתי הספר התנהלה תעמולה אנטי-דתית."

- ב-22/6/1941 החל "מבצע ברברוסה". גרמניה פלשה לברית המועצות. היהודים, כך עולה מתיעוד ההיסטורי, החלו, לנוכח הניסיון מאשר התרחש בפולין, בניסיונות בריחה מזרחה אולם, הרוסים מנעו זאת. הצבא הגרמני הגיע לפינסק ב-4/7/1941. הסברה היא, שמורי ותלמידי בית הספר, בו למדה רבקה, הצליחו, לברוח מהעיר מזרחה, בצורה מאורגנת, והגיעו לטשקנט או לסמרקנד באוזבקיסטן יעקב וגם רחל מייק סיפרו שרבקה סיפרה להם אודות המורה להיסטוריה שסייע לה בתקופת הבריחה ואחריה (המפה היא מבית היוצר של Google Maps):

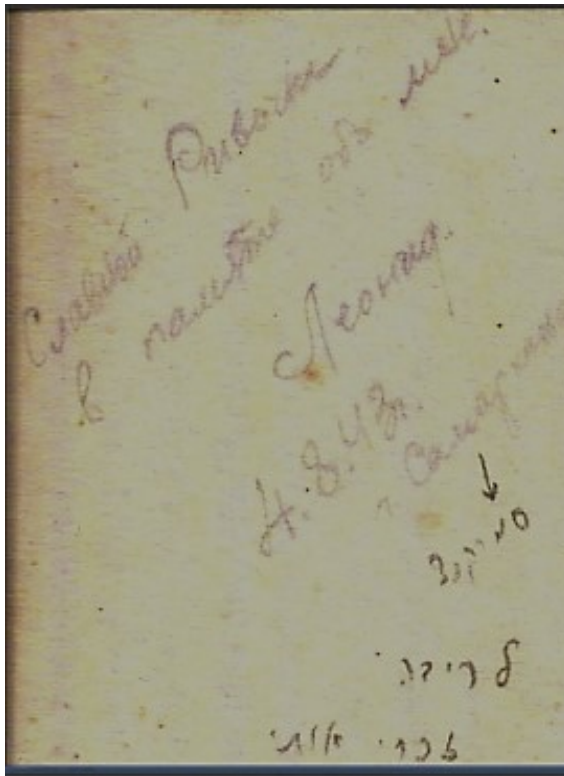

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- המורה להיסטוריה הנ"ל התגייס לצבא הרוסי, או, לחליפין, רבקה הכירה, באוזבקיסטן, קצין רוסי (לפי התמונה, כנראה, קצין שריון בדרגת לוטננט) שסידר לה עבודה כטלפנית במחנה של הצבא הרוסי. מסופר גם שהנ"ל, יהא אשר יהא, נהרג, ככל הנראה, בקרב על ברלין. הייתה בינו לבין רבקה חליפת מכתבים:

שעון שהיה מותקן בטנקים רוסיים. מתנה שניתנה לרבקה ע"י קצין שריון רוסי (אולי המורה להיסטוריה שהתגייס לצבא).

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1946-1947

- על אשר עבר על רבקה בתקופה בה שהתה באוזבקיסטן לא ידוע, מלבד האמור לעיל דבר.

- אחרי המלחמה (1946) רבקה נסעה לדוברוביץ' באוקראינה ופגשה שם את משפחת פלדלייט. אם המשפחה, מלכה פלדלייט-ויסוצקי, הייתה אחותו למחצה (אמא משותפת) של שלמה, אביה של רבקה:

תמונה של רבקה שצולמה
ב-1946 בביתם של מלכה
ויצחק פלדלייט.

- במהלך שנת 1946, רבקה ביקרה גם בפינסק:

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1946-1947

- מדובר ביצ'ה עברה רבקה, במהלך שנת 1946, לוורוצלב/פולין והצטרפה, ככל הנראה, לתנועת "דרור" או "קיבוץ דרור", שבמסגרתה החלה בתהליך של עלייה ארצה. במהלך השעות בוורוצלב עבדה, ככל הנראה, כתופרת:

- בראשית 1947 נסעה רבקה עם הקבוצה שלה, "קיבוץ דרור", לעיר מרסיי בצרפת.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1947

- רבקה יצאה לארץ ישראל בספינת המעפילים "המעפיל האלמוני", שהפליגה, ב- 3/2/1947, מנמל סט (Sete), הנמצא כ-200 ק"מ ממערב למרסיי. הספינה נתפסה ע"י הבריטים ב-15/2/1947 והועברה לחיפה, אליה הגיעה ב-17/2/1947:

הספינה הפליגה מנמל סט (צרפת) ב-3 בפברואר כשעל סיפונה 794 מעפילים. שמה היה בתחילה "הגנה חירות" והוא הוסב משיקולים פוליטיים ובמקום זאת הוחלט לקרואה על שם מעפיל אשר נהרג בעימות עם הבריטים על האנייה "לנגב". ההפלגה עברה ללא קשיים מיוחדים מלבד תקלות מנוע וים סוער. ב-15 בפברואר יורטה ע"י שתי משחתות בריטיות, בסיומה של התכתשות אלימה נכנעו המעפילים, האנייה נגררה לנמל חיפה. המעפילים גורשו לקפריסין.

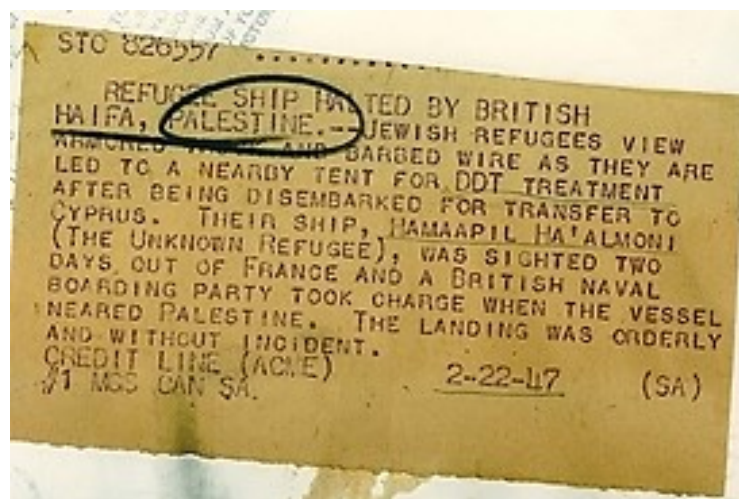

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1947

- נוסעי "המעפיל האלמוני" הועברו, לאחר מכן, למחנות המעפילים בקפריסין:

פינוי המעפילים מהאוניה "המעפיל האלמוני" בנמל חיפה - 17/2/1947

ראשיתם של מחנות המעצר

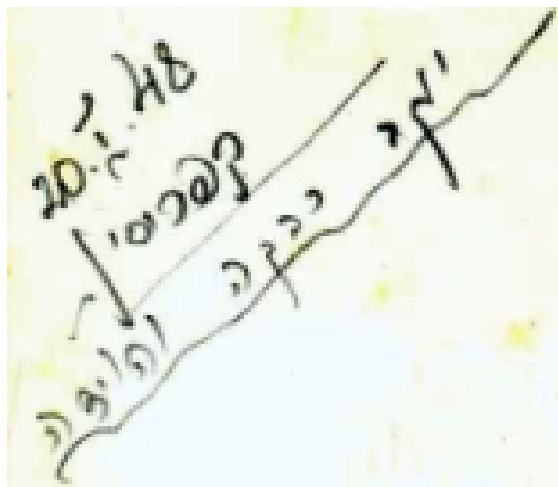
ראשיתם של המחנות בחמישה מחנות אוהלים צבאיים שהקימו הבריטים בקיץ 1946 בקראולוס, בקירבת עיר הנמל פמגוסטה. מחנות אלה כונו "מחנות הקיץ". הבריטים הניחו שהגליית המעפילים לקפריסין וכליאתם במחנות מעצר תרתיע את המעפילים ותחסל את ההעפלה, ואולם לא כך היה. ההעפלה נמשכה ועקב הגידול בדרם המעפילים שהגיע לאי, הוקמו במהלך שנת 1947 עוד שבעה מחנות נוספים של צרופי פח ואוהלים בין דיקליה וקסולוטימבן לא הרחק מהעיר לרגקה. מחנות אלה כונו "מחנות החורף". אחד מ"מחנות החורף" : מחנה 65, יועד במיוחד לילדים ולבני הנוער, וזכה לכינוי "כפר הנוער". המחנות גודרו בגדרות תייל עם תאורה, וזקיפים בריטים וסוירים רגליים וממונעים השגיחו עליהם יומם ולילה. המרחק בין "מחנות הקיץ" ל"מחנות החורף" היה כ- 40 ק"מ.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1947

- רבקה שהתה ב-"מחנה 65":

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1948

- רבקה שוחררה ממחנה המעצר בקפריסין, והגיעה לארץ, באמצעות אוניית צים "קדמה", ב-16/2/1948. להלן מסמך של הסוכנות היהודית ובו פרטים על רבקה כעולה חדשה. מהמסמך עולה בברור שרבקה נכללה בין מעפילי האוניה "המעפיל האלמוני" ושהתה, לאחר שהאוניה נתפסה ע"י הבריטים, במחנה 65 בקפריסין:

FIRST Transport of February 1948

THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE
Immigration Department

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
מחלקת העליה

CERTIFICATE No. *70/1* תעודה מס' *70/1*

Name. *EPSTEIN RIVKA* השם *רבקה אפשטיין*

Date of Birth *18. 12. 1925* יום ההולדת *18. 12. 1925*

Sex *F* המין *F*

Refugee Ship *MARPIAL ALMONI* אנית המעפילים *MARPIAL ALMONI*

Camp No. *65* מחנה מס' *65*

Date of departure from Cyprus *16 FEB 1948* יום הוצאה מקפריסין *16 FEB 1948*

Signature of the Representative חתימת הנציג *[Signature]*

Famagusta, *15 FEB 1948* פמגוסטה, *15 FEB 1948*

- להלן מסמך של מחלקת ההגירה של ממשלת פלשתינה (א"י), מ-15/3/1948, המאשר לרבקה מעמד של מהגרת ומתיר לה להישאר בפלשתינה:

GOVERNMENT OF PALESTINE
ממשלת פלשתינה (א"י)

DEPARTMENT OF MIGRATION
מחלקת העליה וההגירה

File No. Registration Serial No. *H/45106*

This is to certify that *EPSTEIN. Rivka.*
1925.

has/have been granted permission to remain in Palestine as an immigrant under the Immigration Ordinance, 1941

15 MAR 1948

Assistant Commissioner for Migration
DIRECTOR OF PORTS AND SHIPS
HAIFA PORT
אשד באן

قد صرح له / لم بالقاء في فلسطين كهاجر / كهاجرة بموجب قانون
المهاجرة لسنة ١٩٤١

١٩٤

זאת לאשר שנתנה רשות

להשאיר בפלשתינה (א"י) בתור מהגר בתוקף פקודת העליה משנת 1941.

194

M/45

G.P.P. 22792-5000-15.5.45 2708 A/8.

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1948

- מתעודת העולה שהונפקה לרבעה, בעת הגיעה לארץ, עולים הפרטים הבאים:
- רבעה הגיעה לארץ מקפריסין עם האוניה "קדמה" ("קדמה" הייתה האוניה הראשונה של חברת צים. היא נרכשה בקיץ 1947. מתחילת 1948 שימשה להבאת גולי קפריסין לארץ).
- סביר להניח שלאחר שהגיעה ארצה התאכסנה אצל אחותה ציפורה, שהתגוררה ברחוב אנגל 7 בתל-אביב, משלהי שנות ה-30.

סדור של העולה		המדור לספול בעולה ב	
שם המקום אליו נשלח	שם המקום	השם והמשפחה	שם האב
שם הקרובים וכתבתם	שם האם	הגויס באניה	בתאריך
הנלוים אליו	בני המשפחה	שם וזוגה	שם הילדים
שם האישור בקופת חולים	שייך לתנועה	מקצוע	תאריך

Handwritten notes and stamps on the document include:

- 18.2.48
- 42649
- 13.3.48
- 16 FEB 1948
- 19/340/48
- 31.3.48
- 966

Handwritten notes on a separate piece of paper:

אחותי רבקה
אחותי רבקה
אחותי רבקה
13/3/48
האחות

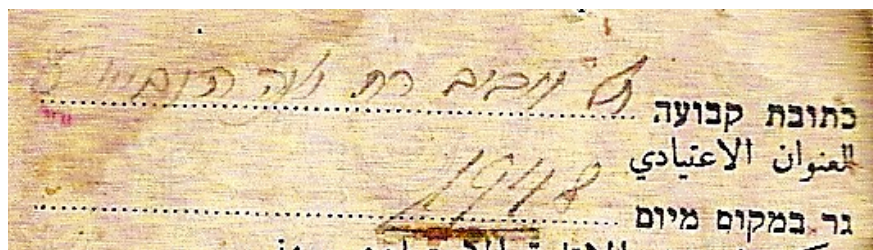
פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1948

- להלן דף ובו רשימת העולים המתוארכת ל-15/3/1948 (מאגר המידע אודות העפלה במחנה המעפילים בעתלית). יש אי בהירות לגבי התאריך. ממסמכים אחרים עולה שרבעה הגיע לארץ 16/2/1948:

המסמך היהודית לא"י - מחלקת העליה							
לשכת העליה ת"ס							
רשימת עולים שבאו לא"י							
ר.ע. 33 + ב							
ת"ס. 46. 15. 3. 48							
האניה / הגבול							
תחנת							
סדר	המסמך	השם	גיל	סוג	סדר	הקריב בא"י וכתבתם	הערה
1.	עולים	משה	24	ג'	1.	פרנק	(לנב)
2.	אברהם	ס	17	ג'	2.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
3.	אברהם	יזק	15	ג'	3.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
4.	אברהם	מנחם	20	ג'	4.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
5.	אברהם	יזק	17	ג'	5.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
6.	אברהם	יזק	17	ג'	6.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
7.	אברהם	יזק	17	ג'	7.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
8.	אברהם	יזק	17	ג'	8.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
9.	אברהם	יזק	17	ג'	9.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
10.	אברהם	יזק	17	ג'	10.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
11.	אברהם	יזק	17	ג'	11.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
12.	אברהם	יזק	17	ג'	12.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
13.	אברהם	יזק	17	ג'	13.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
14.	אברהם	יזק	17	ג'	14.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
15.	אברהם	יזק	17	ג'	15.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
16.	אברהם	יזק	17	ג'	16.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
17.	אברהם	יזק	17	ג'	17.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
18.	אברהם	יזק	17	ג'	18.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
19.	אברהם	יזק	17	ג'	19.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
20.	אברהם	יזק	17	ג'	20.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
21.	אברהם	יזק	17	ג'	21.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
22.	אברהם	יזק	17	ג'	22.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
23.	אברהם	יזק	17	ג'	23.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
24.	אברהם	יזק	17	ג'	24.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
25.	אברהם	יזק	17	ג'	25.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
26.	אברהם	יזק	17	ג'	26.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
27.	אברהם	יזק	17	ג'	27.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
28.	אברהם	יזק	17	ג'	28.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
29.	אברהם	יזק	17	ג'	29.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
30.	אברהם	יזק	17	ג'	30.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
31.	אברהם	יזק	17	ג'	31.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
32.	אברהם	יזק	17	ג'	32.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
33.	אברהם	יזק	17	ג'	33.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
34.	אברהם	יזק	17	ג'	34.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
35.	אברהם	יזק	17	ג'	35.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
36.	אברהם	יזק	17	ג'	36.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
37.	אברהם	יזק	17	ג'	37.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
38.	אברהם	יזק	17	ג'	38.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
39.	אברהם	יזק	17	ג'	39.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
40.	אברהם	יזק	17	ג'	40.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
41.	אברהם	יזק	17	ג'	41.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
42.	אברהם	יזק	17	ג'	42.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
43.	אברהם	יזק	17	ג'	43.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
44.	אברהם	יזק	17	ג'	44.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
45.	אברהם	יזק	17	ג'	45.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
46.	אברהם	יזק	17	ג'	46.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
47.	אברהם	יזק	17	ג'	47.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
48.	אברהם	יזק	17	ג'	48.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
49.	אברהם	יזק	17	ג'	49.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
50.	אברהם	יזק	17	ג'	50.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)
51.	אברהם	יזק	17	ג'	51.	פולניה, קב' סבן	(מ.הטאות)

- לאחר זמן קצר, שכרה, ככל הנראה, דירה ברחוב יונה הנביא 6 בתל אביב:

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1948

- זמן לא רב אחרי שעלתה ארצה (16/5/1948) החלה רבקה לעבוד כטלפונאית ב-"שרות מפות וצילומים" (מדובר ביחידה צבאית שהייתה, בימים ההם, חלק מאגף המבצעים של צה"ל (אג"מ). להלן קטוע מתוך ארכיון צה"ל: "....האג"מ המשיך לחלוש גם על המודיעין שהוקם ביולי 1948 וכן על השירותים הטכניים שבאפריל 1948 ששם שונה ל"שרות מפות וצילומים"..... ("):

מדינת ישראל
המספר 424

רשיון בניסה

חוקף המעורה

חתימה	ער יום	מס
	31.8.48	6.6.48
	30.8.48	25.8.48

מדינת ישראל
המספר 424

רשיון בניסה

חוקף המעורה

החשבת כרטיס זה רשומה/הכנסת כרטיס
מסדרי המסמכים

החשבת כרטיס זה רשומה/הכנסת כרטיס
מסדרי המסמכים

מדינת ישראל
המספר 424

רשיון בניסה

חוקף המעורה

החשבת כרטיס זה רשומה/הכנסת כרטיס
מסדרי המסמכים

החשבת כרטיס זה רשומה/הכנסת כרטיס
מסדרי המסמכים

שרות מפות וצילומים

29.10.48

הנדון: אפשטיין רבקה

הננו מאשרים בזה כי הנ"ל מגויסת לשרותנו באופן חלקי.

ראש חשבת

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1948

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1949-1951

- להלן תמונות של רבקה שצולמו בתל אביב בשנים 1949-1950:

- רבקה התגייסה לצה"ל (מ"א 161649) ב-26/2/1950 והשתחררה משרות, בדרגת רס"ל, ב-8/2/1953, בעקבות הריון. רבקה שירתה כמזכירה בלשכת אלוף פיקוד הדרום (משה דיין). במהלך השירות הצבאי היא פגשה את יעקב הראל (הוכמן) שהיה מ"מ קצין השלישות הפיקודי (כנראה בתחילת 1951):

161649		מ"א
מס' אישי	דרגת קצין	ח"ל
חומר (אבטלה)		מס' פיקוד
תאריך חניון	26.2.50	תאריך חניון
תאריך שחרור	8.2.53	תאריך שחרור
סיבת הפסול	החניון בפיקוד	תאריך חניון
אג"מ	לפי פקודת פסול	תאריך חניון
217		כוסד גופני
בזמן הפסול		הפסול
חתימה		חתימה
מס' אישי	מס' אישי	מס' אישי

הוראות

1. תעודה זו הינה זמנית ונלקח להחליפה בתעודה קבועה בהתאם להוראות שתתנה ע"י פרסום פומבי.
2. וכוחות חקבעה בהתאם לחוקים של מדינת ישראל.
3. תוך אחראי לשלמות תעודה זו.
4. רישומים בתעודה זו יעשו ע"י רשות מוסמכת לכך בלבד. אסור כל להוסיף, לגרוע או לשנות רישום כל שהוא בתעודה זו.

החלטה

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1952-חתונה

- רבקה אפשטיין ויעקב הוכמן נישאו ב-8/7/1952 (ט"ו בתמוז תשי"ב). להלן אשר סיפר יעקב אודות היכרותו עם רבקה והחתונה:

- "נפגשתי עם רבקה בפיקוד דרום. היא הייתה פקידה בלשכת האלוף. נקשרה ביננו שיחה באחת הפעמים שהמתנתי לפגישה עם האלוף. רבקה ספרה לי שהיא מתגוררת בת"א ליד הים. הפגישה הראשונה הייתה על שפת הים בת"א מתישהו בשנת 1950".

- "רבקה החליטה שאנחנו צרכים להתחתן.....אמא שלי, סבתא בתיה, הסתדרה עם רבקה, שהרי הם באו משתי עיירות שכנות בפולין (פינסק ומוטלה). אבא שלי, סבא מנחם, לא התעניין בעניינים מסוג זה".....

- "התחתנו ב-1952 בבית קפה בסמוך לגן החיות הישן בת"א. לאחר החתונה גרנו במגורי קצינים במחנה חצור. מאוחר יותר עברנו לגור במגורי הקצינים במחנה סראפנד. בשלהי 1953 עברנו לגור במעוז אביב".

[illegible]

הודו התנו ב"ה
מנחם ובתיה הוכמץ אחות חבלה
תלאביב צפורה אהרן רייך
תלאביב תלאביב

מתחברים להחיות את מבי' ובבי' להשתתף בספחת כלולות

י ע י ב ע כ"י רבקה אפשטיין

החיות והנסת יתקיימו א"ח ביום ט"ז תמוז ה'תש"כ בסעודת ב' עשרה
בסעודת קדוהיות תלאביב רח' שלמה המלך פנת שדר' קרן קומה.

מקיימים: חוכמן — אפשטיין ח"א רחוב בריסקי/בסמ"מ 28

הצופה - Ha-Tzofeh, יום חמישי 19 יוני 1952

מ'רסום
ה'רשומים ל'גשוא'אין
בתל-אביב

מֵאֵר מְגֻלְבֶּרֶג בֶּן אִיזִידוֹר (רוק)
פּוֹלִין—יָפוֹ: גִּיזָה פִּיקֶלֶר בֶּת חַיִּים (רו)
קָה רֹמְנִיָה—אֶבֶן יִזְרְהֵל.
מִיכָאֵל שְׁטִיין בֶּן עֲמֻנּוּאֵל (רוק) צֶכֶּ-
יָה—ת"א: רֶקְבֶה פִּלִּי בֶת זֶלְמָן (רוקָה)
פּוֹלִין—ח"א.

יעקב הוכמן בן מנחם (רוק) ת"א;
רבקה אפשטיין בת שלמה (רוקה) רו-
סיה—ת"א.

דפאל טויב' בן נחמן (רוק) פולין—
ח"א; צינה נעסלר, בת אליהו לוינגר
(רוקה) ח"א.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-חתונה

רינה וחיים

שפרה ואריה

בטיה ומנחם

גוטה ומיכאל

פראדיל
הוכמן

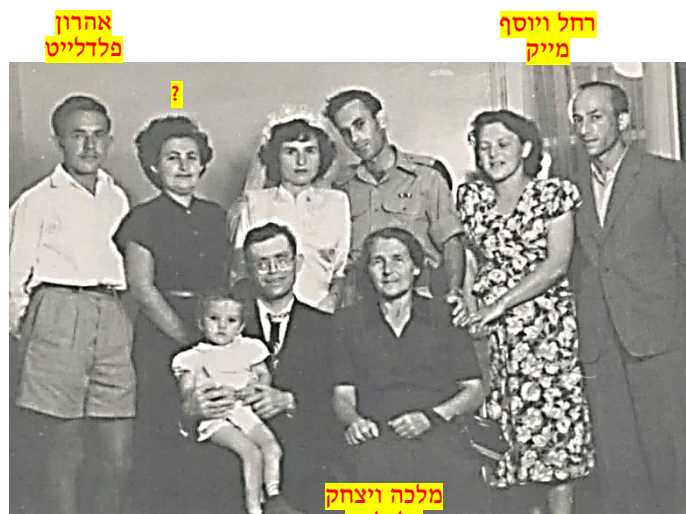
בטיה ומנחם

רינה וחיים

שרה וחיים
אבני

אהרון
פלדלייט

רחל ויוסף
מייק

מלכה ויצחק
פלדלייט
פרומה מייק

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1953-1960-ילדים

- ב-24/5/1953 נולד, בבית חולים "הדסה" בתל אביב, שלמה, בנם הבכור של רבקה ויעקב. שלמה קרוי על שמו של אביה של רבקה - שלמה-אייזיק אפשטיין:

משרד הבריאות
תעודת רישום לידה

1953/5/24

שם הילד: שלמה
שם האב: יעקב
שם האם: רבקה
תאריך לידה: 24.5.1953

הורים

שם	תאריך	מקום
האב	1925	ירושלים
האם	1926	ירושלים

המדינה: ישראל

המחוז: תל אביב

המספר: 10.6.1953

המספר: 10.6.1953

המספר: 10.6.1953

- ב-29/3/1957 נולדה, בבית חולים "הדסה" בתל אביב, רסאלה, בתם של רבקה ויעקב. רסאלה קרויה על שמה של אמא של רבקה - רסיל אפשטיין-חומסקי:

מדינת ישראל
משרד הבריאות
תעודת רישום לידה

91157

שם הילד: רסאלה
שם האב: יעקב
שם האם: רבקה
תאריך לידה: 29.3.1957

הורים

שם	תאריך	מקום
האב	1925	ירושלים
האם	1926	ירושלים

המדינה: ישראל

המחוז: תל אביב

המספר: 10.6.1953

המספר: 10.6.1953

המספר: 10.6.1953

- ב-5/9/1960 נולד דורון, בנם של רבקה ויעקב. דורון קרוי על שמם של שני אחיה של רבקה - דב ונחום ואחותה - רחל (דביר רחל נחום).

פרק 5-רבקה הראל-תמונות משפחתיות-1957-1975

אמא, אבא, שלמה
ורסי, 1959

אבא, שלמה ורסי, 1958

אמא, שלמה ורסי, 1957

יעקב

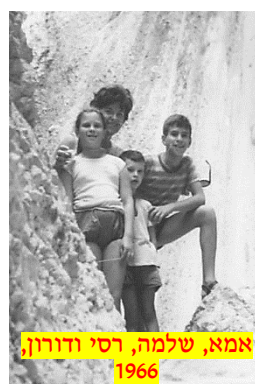
רבקה

דורון

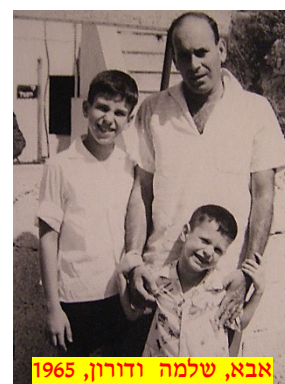
רסיאלה

שלמה

1966

אמא, שלמה, רסי ודורון,
1966

אבא, שלמה ודורון, 1965

שלמה ודורון, 1967

שלמה, רסי ודורון, 1966

יעקב

לייזי

סטיב

רבקה

שלמה

דורון

רסיאלה

1975

אמא, שלמה, רסי ודורון,
1968

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-8200/חצב

- בין השנים 1972-1976 עבדה רבקה, כאזרחית עובדת צה"ל (אע"צ) ביחידת חיל המודיעין "חצב". על יחידה זו נאמר בוויקיפדיה:

אחת מיחידות המשנה של יחידה 8200 היא **יחידת חצב**, העוסקת באיסוף מודיעין ממקורות גלויים (אוסיןט): שידורי טלוויזיה, רדיו, עיתונות ואינטרנט.

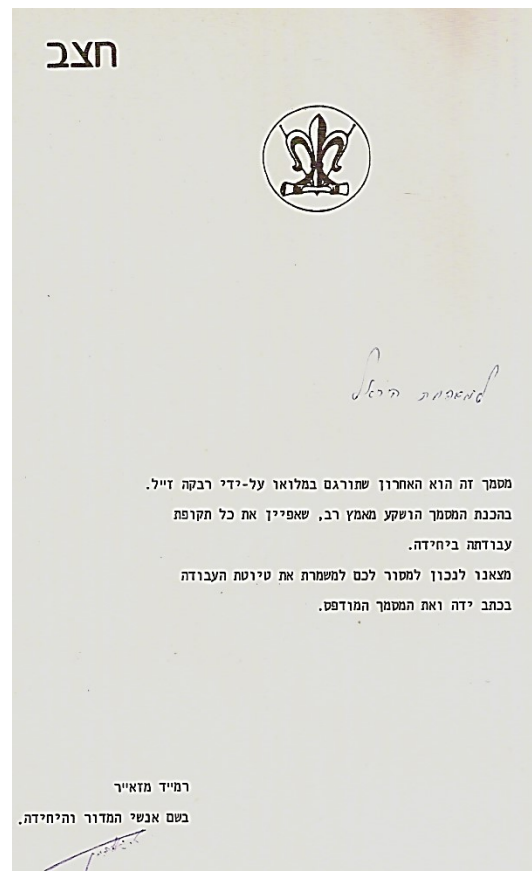
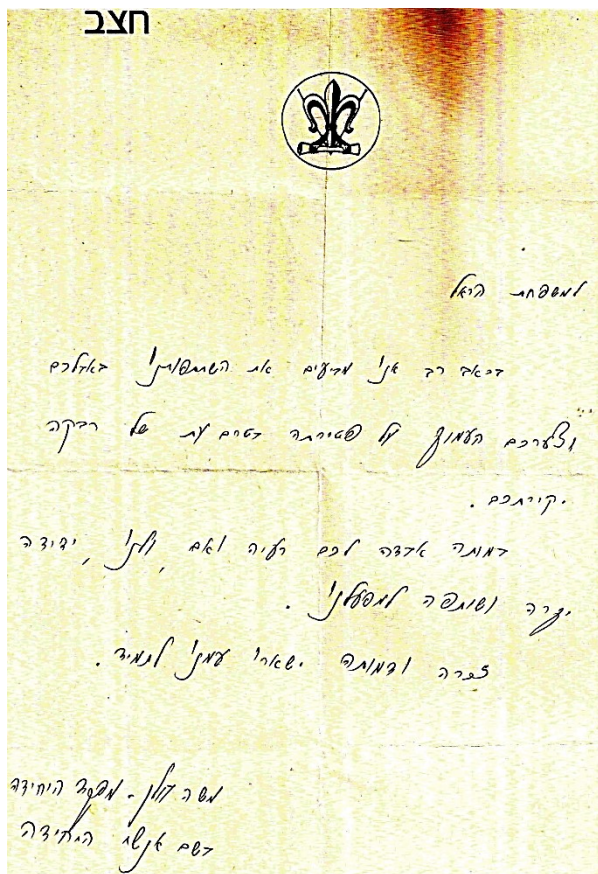
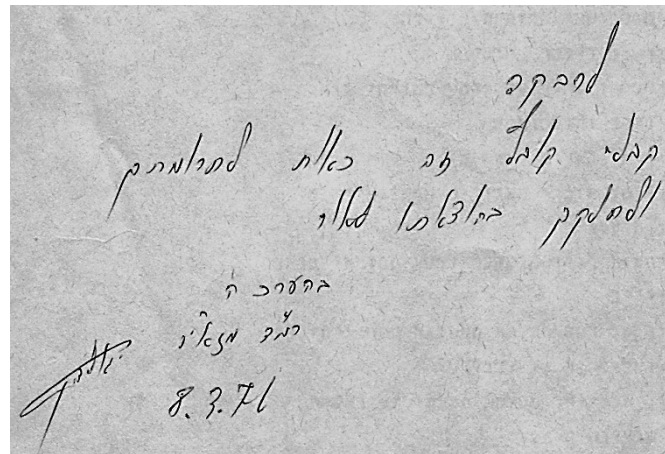
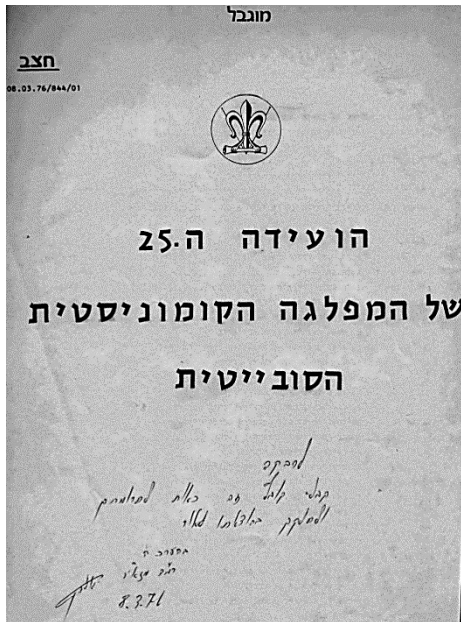
פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-8200/"חצב"

- בין השנים 1972-1976 עבדה רבקה, כאזרחית עובדת צה"ל (אע"צ) ביחידת חיל המודיעין "חצב". על יחידה זו נאמר בוויקיפדיה:

אחת מיחידות המשנה של יחידה 8200 היא **יחידת חצב**, העוסקת באיסוף מודיעין ממקורות גלויים (אוסניט): שידורי טלוויזיה, רדיו, עיתונות ואינטרנט.

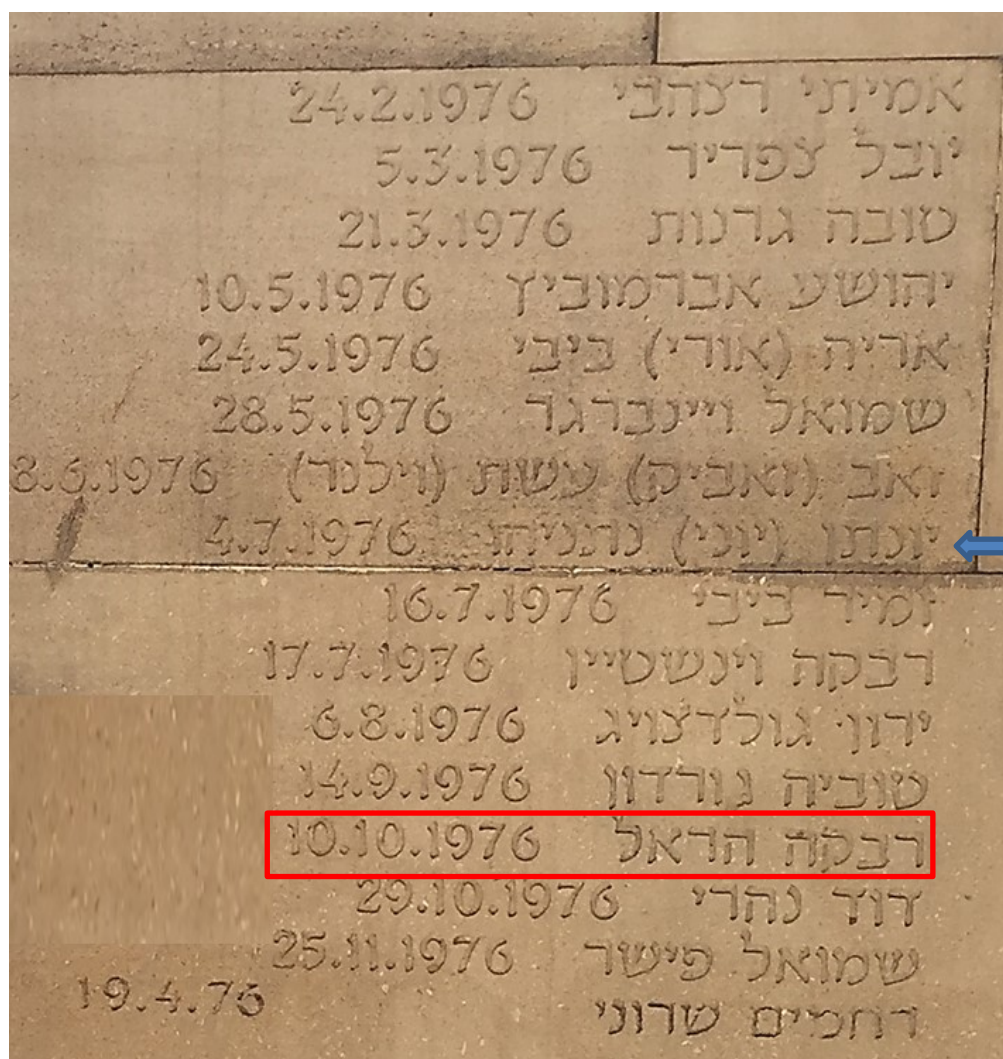

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-8200/"חצב"

- שמה של רבקה חקוק על כותל הזיכרון של אתר ההנצחה הממלכתי לחללי קהילת המודיעין:

אתר הנצחה לחללי קהילת המודיעין כביש צומת גלילות - הכפר הירוק (בסיס צבא)

פרק 5-רביקה הראל-תמונות מהשנים 1951-1969

1953

1952

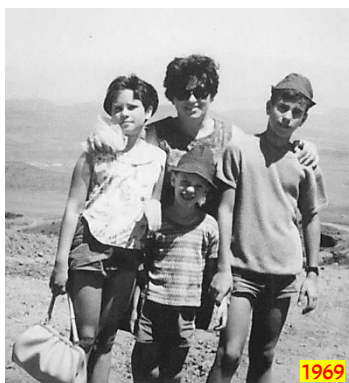
1959

1958

1957

1969

1968

1967

1966

1961

פרק 5-רבקה הראל-תמונות מהשנים 1970-1976

פרק 5-רבקה הראל-תמונות מהשנים 1970-1976

בסתיו 1976 אושפזה אמה, במחלקה הפנימית של תל השומר, לניתוח של "הוצאת אבנים מכיס המרה". מיד לאחר הניתוח הודיעו הרופאים לאבא שאמה סובלת מסרטן מתקדם שהתפשט לאיברים הפנימיים. המצב, כך נאמר לאבא, הוא "חסר תקווה" ונותרו לאמה מספר קטן של חודשי חיים. אבא החליט שהמידע לא יובא לידיעתה של אמה וקרובי המשפחה. אבא סידר שאמה תמשיך להיות מאושפזת במחלקה הפנימית ויוסבר לה שיש סיבוכים משמעותיים בעקבות הניתוח שמחייבים את המשך האשפוז. בראש השנה, אמה יצאה לחופשה מבית החולים ושהתה בבית בפעם האחרונה בחייה. בראשית חודש אוקטובר חלה הדרדרות משמעותית במצבה והיא הורדמה. ביום ראשון ה-10/10/1976 מספר דקות לפני השעה 06:00 התרחש שינוי דרמטי בקצב נשימותיה. הזעקתי את הרופאים. הרופאים אמרו לי שאמה גוססת. בקשתי מהם לבצע תהליכי החייאה ולחבר אותה למכונות החייאה סורבה בטענה שהמצב חסר תקווה והנהול במצב כזה הוא להניח לחולה לסיים את חייו. צלצלתי לאבא וביקשתי ממנו להגיע במהירות לבית החולים מאחר שיש החמרה ניכרת במצבה של אמה. בשעה 06:10 לערך קבעו הרופאים את מותה של אמה. כשאבא הגיע לבית החולים אמה כבר לא הייתה בין החיים. בפעם הראשונה בחיי ראיתי את אבא בוכה (אוקטובר 1976).

משרד הפנים وزارة الداخلية MINISTRY OF THE INTERIOR		מדינת ישראל دولة اسرائيل STATE OF ISRAEL	
תמצית רישום ממרשם האוכלוסין			
אוקטובר 1976			
השם הפרטי	רבקה	השם המשפחה	הראל
המספר ההזדהות	0 0431029 8	השם הפרטי של האב	שלמה
תאריך שינוי המצב האישי	18 בדצמבר 1925	השם הפרטי של האם	נקה
תאריך הלידה הגריגוריאני	18 בדצמבר 1925	המין	יהודי
תאריך הלידה העברי	18 בדצמבר 1925	המצב האישי	נשואה
תאריך הלידה העברי	18 בדצמבר 1925	ארץ הלידה	ברית המועצות
תאריך הלידה העברי	18 בדצמבר 1925	א' בטבת התרפ"ו	

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-נספח א'

- את אחת הגרסאות הישנות של מסמך זה ניתן למצוא באתר של "מחנה המעצר בעתלית" (<http://www.maapilim.org.il>):

מועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

English תנאי שימוש מילון מונחים אודות מסירת מידע

העפלה בים העפלה ביבשה העפלה באוויר מחנות פרשיות ארגונים תרבות ואמנות מעפילים ופעילים דף הבית > מעפילים ופעילים > הראל רבקה

הראל רבקה

שם מלא: הראל רבקה
שם נעורים: אפשטיין
תאריך לידה: 18.12.1925
תאריך לידה עברי: א' טבת, תרפ"ו
שם אב: שלמה
שם האם: רסיל
תנועת נוער: דחר
אופן עליה: דרך הים
תאריך מעצר: 18.02.1947
מקום לידה: מוטל, בלארוס / Motal, Belarus
העפלה מ/ב: המעפיל האלמוני
מחנה מעצר: קפרסין, קפרסין - מחנה

קישורים

העפלה מ/ב - המעפיל האלמוני

מחנה מעצר - קפרסין;
קפרסין - מחנה 65, כפר הנער (מחנה חורף)

מקום לידה - מוטל, בלארוס

מקום מגורים ראשון בארץ -
תל אביב, ארץ ישראל

גלריה

רבקה בקפרסין

תיאבחת בקפרסין

20.01.1948

FIRST Passport of February quota 1948

THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE
Immigration Department

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
מחלקת העליה

CERTIFICATE No. 78/1 תעודה מס' 78/1

Name: EPSTEIN RIVKA השם

Date of Birth: 18.12.1925 יום ההולדת

Sex: F המין

Refugee Ship: MAAPIL ALMOVI אניה המעפילים

Camp No. 65 מחנה מס'

Date of departure from Cyprus: 16 FEB 1948 יום הנציחה בקפרסין

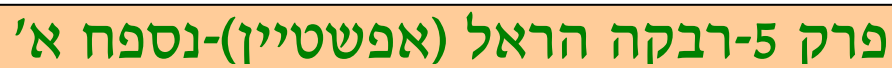
Signature of the Representative חתימת הנציג

Famagusta, 15 FEB 1948 מסבוסטה

הסרטיפיקט של רבקה

עם חברים בקפרסין

[illegible]

המעפיל האלמוני

שם האוניה : המעפיל האלמוני

שם מקורי: סן מיגואל, ג'.ל. חנברג

מספר מעפילים: 794

גוף מארגן: המוסד לעליה ב' /

מקום יציאה : סט, צרפת / France

תאריך יציאה: 03/02/1947

מקום הגעה: נמל חיפה

תאריך הגעה: 17/02/1947

סוג אניה: אונית מעפילים

מקור שם האוניה

שמה העברי המקורי כאונית מעפילים היה "הגנה-חירות" (המצביע על קשר בין ארגוני "הפורשים" ל"הגנה"). בעקבות האירועים על אונית המעפילים "לנגב" בה נהרג מעפיל אשר בתחילה שמו לא היה ידוע, הוחלט לשנות את שם האוניה ל"המעפיל האלמוני" לזכרו.

99 תוצאות, עמוד מספר 1

מעפילים במחנה קפריסין - מחנה 65, כפר הנוער (מחנה חורף)

דוידוביץ אברהם צבי

שם פרטי קודם: יוגר | מקום לידה: סלוטינה, צ'כוסלובקיה | העפלה מ/ב: המעפיל האלמוני

הראל רבקה

שם נעורים: אפשטיין | מקום לידה: מוסל, בלארוס | העפלה מ/ב: המעפיל האלמוני

גרשוני שמואל

שם משפחה קודם: טרדיקה | מקום לידה: טומשוב-מזוביצקי, פולין |
העפלה מ/לב: המעפיל האלמוני

וייזן לנדאו רחל

מקום לידה: הונגריה | העפלה מ/ב: המעפיל האלמוני

קפריסין - מחנה 65, כפר הנוער
(מחנה חורף)

שם מחנה: קפריסין - מחנה 65, כפר

Cyprus - Camp (מחנה חורף)
(65, The Youth Village

סוג המחנה: מחנה מעצר בריטי

תאריך פתיחה: נובמבר, 1946

תאריך סגירה: פברואר, 1949

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-נספח ב'

ספינת המעפילים "המעפיל האלמוני"

מאמר שפורסם באתר של עמותת חיל הים.

מפרט טכני

שמות קודמים	San Miguel, הגנה-חירות
שם צופן	
שנת בניה	1875
סוג כלי השייט	ספינת חופים להובלת נוסעים. עומק במים 12 רגל
תפוסה	450 טון
הנעה	פחם
מהירות	8 קשר

היסטוריה

תקציר

הספינה הפליגה מנמל סט (צרפת) ב-3 בפברואר כשעל סיפונה 794 מעפילים. שמה היה בתחילה "הגנה חירות" והוא הוסב משיקולים פוליטיים ובמקום זאת הוחלט לקוראה על שם מעפיל אשר נהרג בעימות עם הבריטים על האנייה "לנגב". ההפלגה עברה ללא קשיים מיוחדים מלבד תקלות מנוע וים סוער. ב-15 בפברואר יורטה ע"י שתי משחתות בריטיות, בסיומה של התכתשות אלימה נכנעו המעפילים, האנייה נגררה לנמל חיפה. המעפילים גורשו לקפריסין.

רכש והכנה

הרוכש	איש עסקים שוודי בשם גיליאזיס עבור המוסד לעלייה ב'.
מקום הרכישה	שוודיה
נתיב שייט לנמל ההכנה	דרך הים הצפוני לצרפת ע"י יוסלה דרור.
גילוי בריטי בשלב זה	אין גילוי בריטי בשלב זה.
צוות ההכנה	יהושע בהרב, יוסלה דרור וראובן אורן.
ארגון הספינה להעפלה	הוכשרו בספינה 870 מקומות לינה, ההכנות נמשכו מאוגוסט ועד לנובמבר 1946.

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-נספח ב'

צוות ומלווים

מפקד הספינה	שאול ביבר – פלי"ם
מלווים נוספים	יוסלה דרור – פלי"ם והמכונאים עופר ויואלי.
גדעונים	ראובן אורן (אורנשטיין)
מכשיר קשר	RCA מתוצרת בלגיה
רב חובל	ספרדי בשם ריקרדו
צוות	12 מלחים ספרדיים

העלאת מעפילים

נמל / אזור העמסה	סט שבצרפת
יחס השלטונות	
מספר מעפילים	794
מוצא ושיוך תנועת	השומר הצעיר מהונגריה, דרור, נוחם, בית"ר דתיים וכן קבוצה ממרוקו כולם בני נוער.
מחנה המעפילים	שאטו דה לה רו שליד ליון וכן מחנה במרסיי.
דרך הגעה לאזור העמסה	במשאיות מיליון למרסיי, שם הוקם ב-2 בפברואר 1947 מחנה לקראת העלייה לספינה.
ההעלאה	
ארגון הספינה	המעפילים התארגנו על פי השתייכותם התנועתית, בהדרכת מדריכים ואחראים.

ההפלגה

תאריך ושעה	3 בפברואר 1947
נתיב ההפלגה	מסט בדרום צרפת למפרץ מול איי היריס (Hyeres) מזרחית לטולון משם למיצר מסינה, כריתים, דרומית לקפריסין בנתיב לימסול-פורט סעיד, וחופי הארץ.
אירועים בדרך	הספינה הפליגה בפברואר תחת השם "הגנה-חירות". למחרת נתגלה קלקול במנוע, ונאלצו לעגון במפרץ היריס, 15 מייל מזרחית לטולון. בדרך לכרתים הם סערו. הגיעה הוראה לשוט מדרום לקפריסין ולהגיע לחופי הארץ מכיוון דרום. ביום האחרון להפלגה הגיעה הוראה לשנות את שם הספינה למעפיל האלמוני בנימוק שארגוני ה"פורשים" התפארו בארגון עלייה משלהם ומשתמשים בשם חירות, על כן תוספת המילה הגנה הייתה מתפרשת כפעולה משותפת אתם.

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-נספח ב'

עימות עם הבריטים

גילוי וליווי בריטי	ב- 14 בפברואר נתגלתה הספינה על ידי מטוס בריטי. ב- 15 בפברואר החלו ללוותה שתי משחתות.
הכנות לעימות והוראות	המעפילים התארגנו בקבוצות על פי ההשתייכות הארגונית ותודרכו להגן על ההגה, הגשר וחדר המכונות מפני השתלטות בריטית. הוחלט לשוט בשעות הלילה לכיוון תל-אביב כדי להגיע לפני שהבריטים יופיעו. כמו כן כיבו את האורות. ההוראות היו רגילות- להתנגד פסיבית.
העימות ותוצאותיו	הבריטים תקפו בעזרת שתי משחתות, ומשחתת שלישית המתינה במרחק. הם השליכו פצצות גז והעלו חיילים על הסיפון. ההתנגדות ערכה כמחצית השעה. הבריטים הודיעו שעל הספינה לשוט לחיפה. בעיות החיילים על הסיפון התחוללו התכתשויות וכן הותזו סילוני מים. המשחתות נגחו בספינה שניסתה להתחמק.
תקשורת לארץ בעימות	הייתה כל זמן העימות.

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ	מפקד הספינה, שאול ביבר, הכין ביוזמתו אישית מקום מחבוא בטנק מים ל- 10 אנשים בספינה. הסתתרו בו הגדעוני ושבעה איש.
החילוץ	בנמל חיפה ע"י עובדי סולל בונה בנמל, לאחר שהמעפילים הורדו.

תוצאות

לאן הגיעו המעפילים	המעפילים הועברו לספינות גירוש בריטיות בנמל חיפה והגיעו למחנה חורף 64-65 בקפריסין.
--------------------	---

שונות

על גשר הסיפון הוצב שלט באנגלית : "נלסון! ראה את יורשיך!".

מידע מתקופת מלחמת העולם השנייה

- להלן שני קטעים ממאמר שכתבה תקוה פתל-כנעני בנושא "יהודי פינסק לאור תיעוד ארכיוני מהשנים 1939 - 1943" (<http://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=15407>):

"כשבוניים לאחר הכיבוש נפתחו בתי הספר ובימים הראשונים לא חלו בהם שינויים של ממש. לאחר חודש נאסר לימוד הלשון העברית והספרות העברית, והידיש נקבעה כשפת ההוראה לכל המקצועות בבתי הספר העבריים. **תכנית הלימודים שונתה לחלוטין והובאו מורים מרוסיה**. לימוד התנ"ך ויצירותיהם של המשוררים והסופרים העבריים הלאומיים נאסר אפילו בתרגום לידיש. כל ספרי הלימוד הוחלפו בספרי לימוד שהובאו מברית המועצות. החינוך היהודי-לאומי נעקר ובבתי הספר התנהלה תעמולה אנטי-דתית."

עם התקפת הגרמנים על ברית-המועצות, ב- 22 ביוני 1941, אחזה בהלה ביהודי העיר. **הם חיפשו נתיבי בריחה, אבל לא היה מוצא**. את הרכבות מילאו חיילי הצבא הנסוג, ויתרה מזו הן שימשו מטרה להפצצות האויב. כלי רכב אחרים לא היו. היו שיצאו ברגל לכיוון לוניניץ (Luniniec) הנמצאת 65 קילומטר ממזרח לפינסק), אולם בדרך עיכבו אותם חיילים סובייטים והחזירו אותם העירה. ב- 4 ביולי 1941 לפנות ערב הגיעו ראשוני חיל החלוץ הגרמני אל שערי העיר פינסק.

- להלן קטע מתוך הספר "פינסק-ספר עדות וזיכרון לקהילת פינסק-קארלין" (<http://yizkor.nypl.org/index.php?id=2882>):

בפקודת השלטונות נפתחו בתי-הספר כשבועיים לאחר הכיבוש. הוכרו כי הלימוד יינתן חינוך. המורים הכו אפוא לעובדי הממשלה או העירייה. בשבתות הראשונים ללימודים לא חלו בבתי-הספר שינויים יסודיים. בבתי-הספר העבריים היו הלימודים בשפה העברית. אלא שבגימנסיה "הרבות" הונהג לימוד אוקראינית, וכעבור זמן-מה הוחלפה האוקראינית **בבלורוסית. להיראת לשונות אלה באו מורים יהודים מרוסיה**. שינויים אלה היו כרוכים כנראה בשאלה. לאיוו רפיבליקה סובייטית תסופח העיר, לרפיבליקה האוקראינית או לרפיבליקה הבלורוסית. אולם לא עבר אלא כחודש ימים ונגזרה גזרה על העברית וספרותה. ידיש נקבעה כשפת ההוראה לכל המקצועות. תכנית הלימודים שונתה לחלוטין. לימוד התנ"ך ויצירותיהם של המשוררים והסופרים העבריים הלאומיים נאסרו אפילו בתרגום יידישאי. כל ספרי הלימוד הוחלפו בספרי לימוד שהובאו מרוסיה הסובייטית. ובכתיב היידישאי שהונהג שם. מלימוד ההיסטוריה היהודית הוצאו כנראה לגמרי תקופת המקרא ותקופת בית שני. המשגה והתלמוד, כדי לעקור מן הלב את הדת ואת הקשר של עם ישראל לארצו, ואת הציונות. לשם כך הופסק גם לימוד הגיאוגרפיה של ארץ-ישראל. החינוך היהודי-לאומי נעקר, והמורים החדשים, שבאו כתוספת למורים הקודמים, ניהלו תעמולה אנטי-דתית. באותה שנה כבר לא נחוג חג החנוכה

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-נספח ג'

- להלן קטע מתוך ויקיפדיה המאשר שהייתה בריחה של יהודים מפולין לאוזבקיסטן:

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%94%D7%93%D7%95%D7%AA_%D7%90%D7%95%D7%96%D7%91%D7%A7%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%9F

בניגוד ליהודים הבוכרים רוב יהודי אוזבקיסטן היו, ועודם כיום, יהודים אשכנזים. יהודים אלה הגיעו לאוזבקיסטן מאירופה עוד בתחילת המאה ה-20, אולם רובם ברחו אליה בתקופת מלחמת העולם השנייה מפני הכיבוש הגרמני. באותה העת אוזבקיסטן פתחה את שעריה ליהודים רבים והייתה להם למקלט (לעיר טשקנט, בירת אוזבקיסטן, יש כינוי "עיר הלחם"). יהודים אלו תרמו רבות לכלכלת אוזבקיסטן בכך שהם לימדו את האוכלוסייה המקומית את מקצועות העיסוק שלהם כגון חייטות, אריגה, עיבוד עורות חקלאות ועוד.

<http://www.e-mago.co.il/editor/history-1480.htm>

טשקנט עיר הלחם - עקורים במלחמת העולם השנייה

".....ימי מלחמת העולם השנייה במרכז אסיה מתאפיינים כתקופה של שואה וגבורה כאחת. חמש המדינות המוסלמיות של מרכז אסיה: אוזבקיסטן, טג'יקיסטן, טורקמניסטן, קזחסטן ו-קירגיזסטן, שהיו חלק מ-ברית המועצות, נתנו מקלט לעקורים מפני הקלגסים הנאצים שהתקדמו מזרחה. בין השנים 1941 – 1943 זרמו למרכז אסיה המוסלמית מאות אלפי עקורים ואולי יותר, שנסו מאימי המלחמה וההשמדה הטוטלית שעשו הנאצים ועושי דברם. רבים מן העקורים היו יהודים, שנמלטו מרוסיה, מאוקראינה, מפולין, מהמדינות הבלטיות ועוד. הם האמינו כי הנאצים לא יגיעו למזרח.....".

- להלן קטע מתוך ויקיפדיה המאשר שהייתה בריחה של יהודים מפולין לאוזבקיסטן:

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%94%D7%93%D7%95%D7%AA_%D7%90%D7%95%D7%96%D7%91%D7%A7%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%9F

בניגוד ליהודים הבוכרים רוב יהודי אוזבקיסטן היו, ועודם כיום, יהודים אשכנזים. יהודים אלה הגיעו לאוזבקיסטן מאירופה עוד בתחילת המאה ה-20, אולם רובם ברחו אליה בתקופת מלחמת העולם השנייה מפני הכיבוש הגרמני. באותה העת אוזבקיסטן פתחה את שעריה ליהודים רבים והייתה להם למקלט (לעיר טשקנט, בירת אוזבקיסטן, יש כינוי "עיר הלחם"). יהודים אלו תרמו רבות לכלכלת אוזבקיסטן בכך שהם לימדו את האוכלוסייה המקומית את מקצועות העיסוק שלהם כגון חייטות, אריגה, עיבוד עורות חקלאות ועוד.

<http://www.e-mago.co.il/editor/history-1480.htm>

טשקנט עיר הלחם - עקורים במלחמת העולם השנייה

".....ימי מלחמת העולם השנייה במרכז אסיה מתאפיינים כתקופה של שואה וגבורה כאחת. חמש המדינות המוסלמיות של מרכז אסיה: אוזבקיסטן, טג'יקיסטן, טורקמניסטן, קזחסטן ו-קירגיזסטן, שהיו חלק מ-ברית המועצות, נתנו מקלט לעקורים מפני הקלגסים הנאצים שהתקדמו מזרחה. בין השנים 1941 – 1943 זרמו למרכז אסיה המוסלמית מאות אלפי עקורים ואולי יותר, שנסו מאימי המלחמה וההשמדה הטוטלית שעשו הנאצים ועושי דברם. רבים מן העקורים היו יהודים, שנמלטו מרוסיה, מאוקראינה, מפולין, מהמדינות הבלטיות ועוד. הם האמינו כי הנאצים לא יגיעו למזרח.....".

נספח ד'-ראיון עם חיים ישראלי

סיכום הראיון עם חיים ישראלי הראיון נערך בביתו ברעננה ב-12/1/2003

- חיים ישראלי, לפני גוטינסקי, נולד ב-1927 במוטלה. בעיירה התגוררו גם הורי אביו והורי אמו. סבו מצד אביו היה בעליה של חוות ויגודה. משפחת גוטינסקי, שהייתה בעלת ממון, גורשה ממוטלה ע"י הרוסים בקיץ 1941 זמן קצר לפני שהעיירה נכבשה ע"י הגרמנים.

- בראשיתו של הראיון התבקש חיים לזהות שתי תמונות שהוצגו לו והוא זיהה אותן כמפורט להלן:

רבקה אפשטיין

שלמה אפשטיין

- חיים סיפר שהקשר שלו למשפחת אפשטיין היה דרך דב (ברל) אפשטיין שלמד איתו באותה כיתה בבית ספר יסודי בעיירה. חיים זוכר היטב את אבי המשפחה, שלמה, שהיה רצען ואת אם המשפחה, רסיל, שהייתה עקרת בית. חיים זוכר גם את מנחם האח הצעיר שאיתו לא היה לו קשר. חיים ציין שלפי מיטב זכרונו לא הייתה אחות נוספת (סביר להניח שחיים לא הכיר את האחות הגדולה, רחל, שהייתה מבוגרת ממנו ב-9 שנים) מעבר לזו שעלתה לארץ (ציפורה).

- חיים סיפר שהייתה קירבה משפחתית כלשהי בין סבתא לאה (האמא של אמא שלו) ובין רסיל אשתו של שלמה. חיים זוכר שכאשר היה מלווה את סבתו לביקור אצל הוריו בצד החדש של העיירה הייתה כמעט תמיד עושה שתי חניות מנוחה, אחת מהן בביתה של משפחת אפשטיין.

- בעיירה מוטלה היה רחוב ראשי אחד ארוך מאד. את העיירה חצה ערוץ נחל שמעליו היה גשר עץ. החלק המערבי של העיירה היה מיושב בוותיקי העיירה, ואילו החלק המזרחי היה מיושב בתושבים חדשים. משפחת אפשטיין התגוררה בגבול בין האזור הישן לחדש בצידו המזרחי של גשר העץ. המשפחה גרה בבית עץ קטן שהיו בו 2 או 3 חדרים.

נספח ד'-ראיון עם חיים ישראלי

- אבי המשפחה שלמה עסק, בביתו, בחיתוך עורות להכנת נעליים עבור שתי חנויות בעיירה האחת של משפחת ברנר והשנייה של משפחת יושפה. שלמה היה שומר מצוות ומידי פעם שימש כבעל תפילה בבית הכנסת. אשתו, רסיל, הייתה עקרת בית. היא הייתה אשה נמוכת קומה עם שערות שיבה. חיים זוכר את רסיל ושלמה כאנשים חביבים מאד ומכניסי אורחים. רבקה הראל-אפשטיין ז"ל הייתה דומה לאמה, רסיל, במיוחד הוא זוכר שעיניה היו כעיני אמה.

קטע ממאמר שכתב חיים ישראלי
ופורסם באתר "מוטלה שלי"

mymotele.com/people_story.asp

"התחנה השנייה של סבתא הייתה אצל משפחת אפשטיין שהתגוררה על מחצית הדרך בין "השטח הישן" לבין הדירה שלנו. אפשטיין עסק בתפירת נעליים ולו היו כמה ילדים. הבן הצעיר היה חבר לכיתה שלי והבת הבוגרת רבקה שרדה אחרי המלחמה וביקרה מדי פעם אצל ההורים שלי. רבקה נשואה לאלוף משנה בצה"ל. אחרי שנים אחדות מתה מסרטן".

- רבקה הראל-אפשטיין, כפי ששמה מעיד עליה, נולדה להוריה שלמה ורסיל אפשטיין.
- משפחת אפשטיין התגוררה בעיירה מוטלה (Motol) בפולין (היום בבלארוס). על העיירה מסופר באתר "מוטלה שלי" שהייתה עיירה קטנה שבה התגוררו לפני המלחמה (בשנת 1937) 1,534 יהודים. מרשימת הנרצחים עולה שנספו בעיירה כ-1,400 יהודים.
- ממאגרי המידע של "יד ושם" עולה שבעיירה מוטלה חיו, לפני המלחמה ו/או במהלכה, מלבד בני משפחתו של שלמה אפשטיין, עוד תושבים שנשאו את שם המשפחה אפשטיין (משה אפשטיין {יליד 1877}, מלכאל אפשטיין {1905}, חנה אפשטיין {1897} ומניה אפשטיין {1914}).
- שלמה-אייזיק אפשטיין נולד בדוברוביצ'ה (Dubrovitsya) באוקראינה (Ukraine) בשנת 1885. שם הוריו דב (ברל) אפשטיין ודבורה אפשטיין-ויסוצקי.
- שלמה עבר להתגורר במוטלה, ברחוב Volodiovski ("דף עד" של ציפורה ריין), בעקבות נישואיו לרסיל חומסקי שנערכו, ככל הנראה, בשנת 1917.
- רסיל חומסקי נולדה בשנת 1889 ב-Chomsk בפולין (היום בבלרוס) כ-20 ק"מ מערבית ממוטלה. הוריה היו מנחם חומסקי ופייגה-חייא חומסקי.
- שלמה-אייזיק אפשטיין, רסיל אפשטיין-חומסקי, רחל-לאה אפשטיין, דב (ברל) אפשטיין ומנחם אפשטיין נרצחו על ידי הגרמנים ועוזריהם ב-2-3/8/1941 (שמו של שלמה כלול, כמייצג את המשפחה, ברשימת הנרצחים המופיעה בספר "חורבן מוטלה" (מספר "90").

תמונה של משפחת אפשטיין משנת 1921.
מימין לשמאל: שמעון פלדלייט (אח של יצחק פלדלייט), שלמה אפשטיין-ויסוצקי, מלכה פלדלייט-ויסוצקי, יצחק פלדלייט, דבורה אפשטיין-ויסוצקי (אמא של שלמה אפשטיין), חייא-רייזל (טייבלה) ויסוצקי

נספח ה'-משפחת אפשטיין

- דבורה ויסוצקי-אפשטיין נפטרה בשנת 1938. בעלה הראשון, דב, (אביו של שלמה אפשטיין) נפטר ב-1890. בעלה השני היה אברהם-משה ויסוצקי שנפטר ב-1919.
- רסיל אפשטיין ובנותיה הבוגרות, רחל (1918) וציפורה (1919), לא נראות בתמונה ההערכה היא שהתמונה צולמה בעת ביקור שערך שלמה אצל אימו בדוברוביץ' ואז הצטלם עמה ועם אחיותיו למחצה, גיסו ואחיו של גיסו.
- מלכה ויסוצקי-אפשטיין ("דודה מלכה") נולדה ב-1896 ונפטרה ב-1992. בתמונה היא נראית לצידו של בעלה, יצחק פלדלייט.

(פרוט אודות משפחת אפשטיין מופיע בפרק 3 של המסמך: "משפחת הראל-פרוייקט שורשים")

נספח ו'-מכתב של אברהם צ'מרינסקי

7.10.2013

באשון 8 ציון

אברהם לזמנה הראה - לשון רק.

קראתי את מכתבך, בנושא אישור מיזם אודות
הצג המלחמה ואין השתייכה אישך -
דקה הראה - אינשטין ל"ה.

כל יהודי מושגח דואלצון באוכלויה ל"ה הנאצים
הגדמים ואולדירם קצו"מ - ומחשם.

סו ימים לפני שהנאצים בקשו את מושגח שחיה

תחת מלטר רוס' - לשחור - חשך ממלחמה

צ'מרינסקי מרדכי ואסתר (גם חשך ממלחמה

גאנצקי ואקד ממנה יקוצר בסוביר - היסטור

אוגני חודש וחצי בקדנצו מלכא צי להיגצו.

למחצה - חשך ממלחמה - צפודי בדוק וגם מקור.

ולה פיה מלכא שצו. געלסונ. חשך ממלחמה

דוריס ללי וגם אחי - שפודי באור ל"ה

אני הייתי אז בן-כ"ו ענן קשה לי וגם חשך

תלודק בקנולא שדיקלח - היום אזי בן 87.

ואני מודה לאוהדים שנתן לי אפשרות להק'ג

מלחמה לתפארת.

אני מתצב קפניק ללא וכוהתי עטלודק

קנילס דחלודק והסני לל אומק דקה דחלס-אפשטין ל"ה.

בכבוד רק

צ'מרינסקי אברהם

נספח ז'-מקורות

- דברים שכתב חיים ישראלי והם מופיעים באתר האינטרנט "מוטלה שלי".
- הספר "מסה ומעש", שכתב נשיא המדינה הראשון, חיים וייצמן, שהיה יליד העיירה מוטלה.
- ראיון עם חיים ישראלי משנת 2003.
- ראיון עם רחל מייק משנת 2001.
- מאמר שכתבה תקוה פתל-כנעני בנושא "יהודי פינסק לאור תיעוד ארכיוני מהשנים 1939-1943".
- האתר האינטרנט של עמותת חיל הים.
- Google Maps.
- האתר האינטרנט של מחנה המעצר בעתלית.
- האתר האינטרנט של אתר ההנצחה הממלכתי לחללי קהילת המודיעין.